

Felnőttképzési Szakértők Országos Egyesülete
Szakmai Rendszerfejlesztési Munkacsoport

A magyarországi felnőttképzés megújítása

- problémafelvető munkaanyag -

Összeállította:

Rettegi Zsolt

A munkacsoportban és a dokumentum létrehozásában közreműködtek:

Bertalan Tamás, Borosán Beáta, Eöry-Raiter Petra, Éliás János, Füsti-Molnár Ágnes,
Kanyár Erika, Kámánné Csán Zsuzsa, dr. Lóth László, Löffler Marianne, dr. Morvay Anna,
Rettegi Zsolt, Semsey Hajnalka, Skopál István

2010. szeptember 15.

Tartalom:

A dokumentum létrehozásának kiinduló pontja, alapelvei	2
Szakmai célkitűzés	2
Helyzetértékelés	2
1. Jogszabályi háttér	3
2. A felnőttképzés iránti elvárások és a képzések közti feszültség	3
3. Felnőttképzési intézmény-, és programakkreditáció	3
4. Szakmai elvek	3
Fogalom-meghatározások	4
Javasolt szabályozási elvek	6
Felnőttképzési mátrix	6
Az állami finanszírozás és a képzési célok rendszere, szabályozási tartalma.....	6
Kulcsfontosságú kérdések a szabályozási rendszer felépítésében	8
Milyen feltételrendszer és rendszerelemek határoznak meg egy képző intézményt, illetve milyen paraméterek érvényesülése kell a sikeres képzésmegvalósításhoz?	8
Többszintű szabályozás lehetséges szintjei	9
A felnőttképzési akkreditáció újraértelmezésének fontossága	9
A többszintű szabályozási modell részletes kidolgozásának lehetősége.....	10
Javaslatok	11

A dokumentum létrehozásának kiinduló pontja, alapelvei

Magyarországon a felnőttképzési tevékenység az 1990-es évek elejéhez képest jelentős változáson esett át, amely változásnak szabályozási szempontból legjelentősebb mérföldkövei a regisztrációs/nyilvántartási rendszer létrejötte, a 2001. évi CI. Tv. hatályba lépése és a felnőttképzési intézmények, illetve képzési programok akkreditációjának bevezetése. Mindezek a szabályozási elemek a felnőttképzés minőségének növelését, a tevékenység ellenőrizhetőségét, illetve a fogyasztóvédelmi szempontok érvényre juttatását célozták.

A felnőttképzési és a felnőttképzési szakértői tevékenység közös tapasztalata, hogy felismerhetők előre lépések a szabályozási, illetve minőségfejlesztési célok vonatkozásában, de a célok érvényesülése legfeljebb részlegesnek tekinthető. A felnőttképzési tevékenység valós minősége, átláthatósága az elmúlt húsz évben nem növekedett olyan mértékben, mint ahogy az elvárható lett volna a rendszerre, illetve annak működtetésére fordított személyi, tárgyi és anyagi erőforrások alapján. A dokumentált eredmények nem mutatják a valós helyzetet. Ennek következménye, hogy a magyarországi felnőttképzés gyakorlata és szabályozási rendszere egyaránt felülvizsgálatra szorul.

Az Felnőttképzési Szakértők Egyesülete elkötelezett a megújításban való közreműködésben, és kész a megújulás érdekében szükséges feladatvégzésre. Az Egyesület szakértői a felnőttképzési tevékenységet folytató szervezetekkel sokrétű szakmai kapcsolatban állnak, ismerik azokat a valós folyamatokat, amelyek a megújulás/megújítás alapjául szolgálhatnak. Az Egyesület ezért létrehozta Szakmai Rendszerfejlesztési Munkacsoportját. Ajánlásainkat kizárólag szakmai alapon határozzuk meg, függetlenül az esetleges érdekektől, kialakult szokásjogoktól.

Szakmai célkitűzés

Olyan, a felnőttképzési tevékenységet meghatározó szabályozási rendszer alapjainak kidolgozása, amelynek keretében, illetve elvárás-rendszerében adekvát módon érvényesülhet:

- a képzésben résztvevők pozícióinak meghatározása a képzésekhez való hozzáférés, a képzés minősége (tartalom és megvalósítás oldaláról) és a tanulási motiváció fenntartása érdekében.
- a képzési cél, tartalom és megvalósítás, valamint az egyéni tanulási/képződési célok sokszínűsége;
- a felnőttképzési tevékenység átláthatósága, ellenőrizhetősége;
- a felnőttképzést folytató intézmények stabilitása, fejlődőképessége;
- továbbá a felnőttképzésben közreműködő szakemberek (oktatók, szervezők, szakértők) szakmai és egzisztenciális biztonsága.

Helyzetértékelés

A magyarországi felnőttképzés helyzetével számos tanulmány és kutatás foglalkozott már. Munkacsoportunk tevékenységében a helyzetértékelés célja az volt, hogy a jelenben tapasztalt problémák által érzékenyítve fogalmazzuk meg a jövőre vonatkozó elképzeléseket. A helyzetértékelés módszere egyszerű gyűjtés volt, amelynek során a munkacsoport tagjai saját felismeréseik, munkatapasztalatuk alapján megfogalmazhatták a felnőttképzést gátló tényezőket. A gyűjtés kiinduló kérdése a következő volt:

Mi a baj a felnőttképzéssel Magyarországon?

A helyzetértékelés gyűjtési szakasza tartalmi és terjedelmi vonatkozásban is jelentős feszültségekre mutat rá, s megerősítette a felnőttképzési rendszer, illetve tevékenység megújításának szükségességét. A munkacsoport tevékenységében nem tartottuk indokoltnak az egyes pontok részletes kifejtését, amelynek oka, hogy a rendszerre jellemző problémák már nem kezelhetők egyedi jelenségként, a választ a teljes rendszer felülvizsgálatával és újragondolásával lehet megtenni. Ezzel együtt a felsorolt kritikai meghatározások összefoglalása alkalmas arra, hogy egy esetleges rendszerfejlesztést megalapozó részletes helyzetértékelés kiinduló pontja legyen. De alkalmas arra is, hogy egy átgondolt kutatási, helyzetértékelési koncepció megtervezésének alapjául szolgáljon. A munkacsoport által gyűjtött tények, jelenségek összefoglalása, problémacsomópontok mentén:

1. Jogszabályi háttér

A felnőttképzési törvény és végrehajtási rendeletei nem illeszkednek a felnőttképzés sokszínű világához. A gyakori jogszabályváltozások következtében a jogszabályok közti inkoherencia és túlszabályozottság jött létre. A jogszabályokban gyakori a fogalmi tisztázatlanság és a rendszerfogalmak nem megfelelő használata.

2. A felnőttképzés iránti elvárások és a képzések közti feszültség

A felnőttképzésben jelenleg az intézményi kapacitásokat tekintve túlkínálat van, ezért a forráselérési szándékok erősebbek mint a szakmai elvek. A felnőttképzésre fordított források nem jelennek meg a képzés hatékonyságában. A felnőttképzési intézmények tevékenységének elindításához szükséges bemeneti szabályozás nem megfelelő.

A finanszírozás nem a vevői/résztvevői igényekhez és a szükségletekhez kötődik, hanem a rendszer működtetéséhez. A finanszírozó szervezetek nem rendelkeznek valós ismeretekkel a felnőttképzésről, illetve nem érdekeltek a minőségi megvalósulásban. A felnőttképzés intézményei számára az esélyegyenlőség nem biztosított, különösen a forrásokhoz való hozzáférés tekintetében. A jelenlegi rendszerek nem biztosítják a tevékenység valós szakmaiságának és minőségének ellenőrzését. A fogyasztók, képzésben résztvevők érdekvédelme ezen a területen nem megoldott. Nincsenek valós adatok a felnőttképzési tevékenység volumenéről, mert a mérési, statisztikai rendszerek nincsenek összekapcsolva.

3. Felnőttképzési intézmény-, és programakkreditáció

A felnőttképzés jelenlegi akkreditációs gyakorlata nem felel meg – a felnőttképzési törvényhez hasonlóan – a felnőttképzés sokszínűségének, ugyanakkor nem teremt alapot a magas technológiai vagy tudástartalmú képzésekhez. A képzések közreműködői (oktatói), illetve azok kompetenciája nem azonosítható, tényszerűen nem vizsgált. Az akkreditáció követelményei formai elvárásokat tartalmaznak. A tartalom arányai és hangsúlyai az akkreditációban nem megfelelőek, a jelenlegi rendszer elsősorban a képzésszervezés minőségbiztosítása.

4. Szakmai elvek

Az andragógia, mint tudás/tudomány nem kellően érvényesül a felnőttképzésben. A felnőttképzés mechanizmusai, munkaformái, módszerei iskolai jellegűek, holott a törvényi definíció szerint iskolarendszeren kívüli képzés a felnőttképzés szinonímája. Nem állnak

rendelkezésre a rendszerfejlesztést megalapozó aktuális kutatási eredmények. A felnőttképzés területén folytatott kutatások, tartalmi, módszertani fejlesztéshez történő tudás a rendszerben elszigetelten jelenik meg, ezáltal nem hat a rendszer fejlődésére.

Javaslat: a felnőttképzésben érintett szervezetek hozzanak létre egy probléma katalógust, térképet, és erre építve készüljön középtávú adatelemzési, kutatási koncepció.

Fogalom-meghatározások

Átlátható, egységesen értelmezett rendszerfejlesztés elképzelhetetlen a rendszert meghatározó fogalmak tisztázása nélkül. A fogalom-meghatározásokkal szemben támasztható követelmények:

- kifejezőség, egyértelműség
- általános elfogadottság a rendszerszereplők részéről.

A munkacsoport csak olyan meghatározást fogadott el, amellyel valamennyi közreműködő egyetértett. Ezáltal a fogalom-meghatározások már egyfajta konszenzus eredményei, mentesek az egyéni gondolkodásmódtól. Ugyanakkor szükséges a fogalmak további tisztázása a felnőttképzési rendszer legkülönbözőbb szereplőinek bevonásával annak érdekében, hogy egy lehetséges rendszerfejlesztés, illetve fogalomhasználat egyértelmű alapokon nyugodjon.

Az FSZOE Szakmai Rendszerfejlesztési Munkacsoportjának fogalom-meghatározásai az alapfogalmak tekintetében:

Képzés	Szervezett körülmények között megvalósuló, célirányos kompetenciafejlesztés, amelynek folyamatában és/vagy végén a megszerzett kompetencia vagy kompetenciaelem teljes mértékben vagy részlegesen, illetve annak elemein keresztül értékelésre kerül.
Kompetencia	Egy adott tevékenység, meghatározott teljesítményszinten való végrehajtása, illetve annak képessége.
Kompetenciaelem	Egy adott teljesítményszint eléréséhez szükséges összetevők: ismeretek, képességek, készségek, jártasságok, attitűdök, motivációk, értékorientációk, társadalmi és viselkedési jegyek.
Kulcskompetencia	Javaslat (végleges fogalom-meghatározás elfogadása nélkül): Olyan kompetenciák, illetve kompetenciaelemek, amelyek nélkülözhetetlenek az egyén szakmai és társadalmi érvényesüléséhez, vagy azok hiányában szakmai és társadalmi érvényesülése jelentősen korlátozott. Kiegészítő javaslat: Az a kulcskompetencia, amely bármely szakmai képzésnek tartalma lehet, függetlenül a szakma, foglalkozás, tevékenység specifikus képzési céloktól. Ez bővíthető minden olyan társadalmi szempontból fontos céllal, amelyet az állam finanszírozni vagy ellenőrizni akar.

<p>Kulcskompetenciák¹</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. anyanyelven való kommunikáció, 2. idegen nyelven való kommunikáció, 3. a természettudományi és a technológiai jellegű alapkompentenciák (matematikai készségek, logikus gondolkodás), 4. digitális – információs és kommunikációs technológiák alkalmazásához kapcsolódó – kompetenciák, informatikai készségek 5. a tanulás tanulása, 6. interperszonális és állampolgári kompetenciák, 7. vállalkozói kompetencia (nem csak az önfoglalkoztatás vonatkozásában), 8. kulturális tudatosságot szolgáló kompetenciák, melyek a kulturális élmények befogadását és feldolgozását támogatják. <p>Fejlesztésük formája: a képzésbe való bekapcsolódást elősegítő komplex felzárkóztató képzések.</p>
<p>Felnőttképzés</p>	<p>Nagykorú személyek képzése. (megj.: a fogalom-meghatározás mellett törekedni kell arra, hogy a különböző képzési rendszerek valamennyi képzési alanyt meghatározzák, ilyen módon alternatíva lehet a következő fogalom-meghatározás: Jogszabályban meghatározott tankötelezettséget teljesített személyek képzése.)</p>
<p>Iskolarendszeren kívüli képzés</p>	<p>Közoktatási és felsőoktatási rendszeren kívüli képzés</p>

A fogalom-meghatározások alapján két elemet lényeges kiemelni:

1. A képzés a képző és a képzésben résztvevő akarati, tudatos tevékenysége kompetenciafejlesztési eredmény vagy más képzési cél érdekében. Ezáltal **nem sorolhatók a képzés kategóriájába olyan tevékenységek, amelyek hatására ugyan létrejöhet képződés/tanulási eredmény, de azt nem jellemzi képzői és/vagy résztvevői szándék.**
2. **A felnőttképzés nem jelent egyenlőséget az iskolarendszeren kívüli képzéssel, illetve a munkaerőpiaci képzéssel.** A szabályozások pontosításánál ezt feltétlenül figyelembe kell venni.

¹ EU illetékes szakbizottságainak javaslata alapján.

Javasolt szabályozási elvek

Felnőttképzési mátrix

A felnőttképzés sokszínű világ. Ez a sokszínűség abból adódik, hogy a képzések célja, tartalma, megvalósítási környezete, a képzésben résztvevők és a képzésmegvalósítók igényei, a társadalom szükségletei egyaránt a tevékenység változó elemei. Emiatt a képzési tevékenység csak több dimenzió/változó mentén írható le. Ilyen dimenziók lehetnek:

- életkor (felnőtt, tanköteles vagy akár tankötelességét bizonyos esetekben még nem teljesített)
- jogviszony jellege és a képzési szolgáltatást nyújtó intézmény típusa szerint (iskolarendszerű, iskolarendszeren kívüli)
- képzési tartalom és megvalósítás rögzítettsége (formális, non-formális, informális)
- képzésszervezés és megvalósítás (egyéni képzés, csoportos képzés, távoktatás, blended képzés stb.)
- tartalmi, illetve céljelleg (szakmai/funkcionális – FEOR-hoz kapcsolódó, általános/műveltségi, nyelvi – vagy tágabban értelmezve kulcskompetenciák fejlesztését célzó)
- résztvevői cél (műveltség, hobby, szaktudás, életminőség, érdeklődés)
- stb.

Egy-egy konkrét képzés esetén a különböző dimenziók egy-egy eleme jellemzi a képzést. A dimenziók sokasága azonban kifejezetten nagyszámú variáns megjelenését eredményezi. Mindaddig, amíg a felnőttképzés (valós értelemben a felnőttek iskolarendszeren kívüli képzése) szabályozása keretjelleggel meghatározott, kettős feszültség uralkodik a rendszeren. Egyrészt ha a keret annyira tág, hogy minden beleférjen, akkor egyetlen valós helyzetre sem ad egyértelmű szabályozási környezetet. Ha viszont a keretjelleg szűkre szabott, akkor számos képzési forma/valóság van, amely nem képes a maga természetében működni (ma ez a jelenség érhető tetten), s ez is oka annak, hogy a felnőttképzési gyakorlatban nagy számmal lehet tetten érni a „megfelelésre” vagy annak látszatára törekvést, szemben a tevékenység valós működésének bemutatásával.

Az állami finanszírozás és a képzési célok rendszere, szabályozási tartalma

Alapvető elvárás, hogy a képzés igénybevevője, résztvevője követelménytámasztó lehessen. A felnőttképzés gyakorlatában a vevő nem egyértelmű, vagy legalábbis nem „egyszemélyű”. Vevőnek tekinthető a képzésben résztvevő, a képzés finanszírozója, illetve a képzésben résztvevőt delegáló szervezet vagy személy. Sok esetben mindhárom vevő jelen van, mint követelménytámasztó egy adott képzés megvalósítása során. A szabályozásnak és a felnőttképzés gyakorlatának ezt a sajátosságot mindenképp figyelembe kell vennie, és szolgálnia kell. Alaptételnek kell lennie, hogy kiemelten, közvetlen értelemben a résztvevőé a vevői szerep.

Az állam vevői szerepe a következő esetekben jelenik meg. Egyrészt akkor, amikor egy képzés tartalmára vonatkozóan egyértelmű elvárásokat támaszt (OKJ-s képzések, állami felügyelet alatt működő minősítő rendszerek, hatósági képzések). Másrészt akkor, amikor a képzés finanszírozójaként jelenik meg, tipikusan projektfinanszírozások, illetve állami források terhére vagy állami támogatással kiegészítve megvalósuló felnőttképzési

tevékenységről van szó. Harmadrészt, amikor a felnőttképzési rendszer felé társadalmi igényeket közvetít. Ez utóbbi részben az elsőként említett funkcióval is megfeleltethető. Az állam azokon a területeken jelenik meg jogosan követelménytámasztóként, amikor a tevékenységgel kapcsolatban vevői szerepet képvisel. Természetesen van az államnak egy különleges vevői szerepe, amikor az állami prioritások, társadalomfejlesztési elképzelések alapján fogalmaz követelményeket, függetlenül attól, hogy a tartalomra közvetlen követelményt támasztana, vagy finanszírozóként jelenne meg.

Az alábbi táblázat egy lehetséges koncepciót mutat arra, hogy az állam vevő szerepét milyen elvek mentén lehet meghatározni, s az adott elv érvényesülése milyen eljárást vagy követelményérvényesülést igényelhet. Az ábra célja nem kész szakmai koncepció, hanem a szakmai koncepcióalkotás modelljének bemutatása. Az egyes kategóriákba rögzített tartalmaknak szakmai, társadalmi megegyezésen kell alapulnia.

A szakmai koncepcióalkotási modell egy olyan helyzetet vázol, amikor a képzések állami szabályozása két dimenzió mentén vizsgált. Egyik dimenzió az, hogy a képzés célja, tartalma alapján közvetlen összefüggésbe hozható-e a munka világával, a munkaerőpiaccal. Ez a feltétel akkor érvényesül, ha a képzés elvégzésével megszerzett tudáseggyüttes közvetlenül kapcsolható valamilyen foglalkozáshoz, vagy annak egyértelműen meghatározható részét képező munkatevékenységhez, az adott munkatevékenységre való felkészítésként, az adott munkatevékenység szakmai szintentartásaként vagy fejlesztéseként. A táblázatban ez a feltétel leegyszerűsítve a „FEOR igen”, „FEOR nem” kategóriákkal azonosított. A másik dimenzió az állami finanszírozás megjelenését vagy hiányát azonosítja. A finanszírozás megjelenésébe tartozik a részfinanszírozás esete is, hiszen ekkor az állam az adott képzési tevékenységgel kapcsolatban már közvetlenül vevői (követelmény közvetítői és/vagy megrendelői) szerepbe kerül. E két dimenzió mentén lehetséges szabályzási elvek tehát a következők lehetnek:

	Állami finanszírozás megjelenik	Állami finanszírozás nem jelenik meg
FEOR igen	<ul style="list-style-type: none"> • Program akkreditáció kötődjön hozzá • A képzés indítása bejelentett legyen • Szakmai képzések területe ide sorolható • Az OKJ elvárt kimenet, de nem akkreditált • OKJ-s képzés megvalósítása kötődjön az intézményi akkreditációhoz. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjunk róla valamilyen információs rendszeren keresztül (pl. bejelentés) • OKJ-s képzés megvalósítása személyi és tárgyi feltételek biztosítottágának meg kell lennie (intézményesülés).
FEOR nem	<ul style="list-style-type: none"> • Program akkreditáció kötődjön hozzá • A képzés indítása bejelentett legyen • Kulcskompetencia-fejlesztés és vezetőképzés területei ide sorolhatók 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjunk róla valamilyen információs rendszeren keresztül (pl. bejelentés)

Minden más dimenzió kapcsolatát hasonló elemzéssel kell feltárni annak érdekében, hogy a felnőttképzési szabályozás a jogalkotó és a jogalkalmazók oldaláról is képviselhető, a valóságban végrehajtható legyen.

Kulcsfontosságú kérdések a szabályozási rendszer felépítésében

Szakértői munkacsoportunk – a teljesség igénye nélkül – az alábbi szakmai és rendszeralkotási kérdéseket tartja megválaszolandónak annak érdekében, hogy a képzési mátrix, illetve a koncepcióalkotási modell alapján a szabályozási felépítmény elkészíthető legyen. Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása hasonlóan fontos, mint a fogalmak egyértelmű értelmezése, mert ezek képezik a szabályozási rendszer fundamentumát. Tehát a kulcsfontosságú kérdések a szabályozási rendszer felépítésében:

- Hogyan biztosítható a résztvevő védelme, illetve a képzéshez való valós, mindenkinek egyenlő esélyt biztosító hozzáférés?
- Mit, mikor tekintünk finanszírozottnak? Pályázat – EU, adókedvezmény / be nem fizetett adó, támogatás, stb.?
- Mitől lesz „képző intézmény”, képzési szolgáltató egy szervezet? – nyilvántartásba vétel tartalma, funkciója, alapja... Miből áll egy képző intézmény, illetve milyen paraméterek érvényesülése kell a sikeres képzésmegvalósításhoz?
- Van-e különbség, s ha igen, mi a különbség tartalmi és szabályozási vonatkozásban az intézményesült és a nem intézményesült képzési szolgáltatók között?
- Mi az a legkisebb közös halmaz, ami valamennyi képzési szolgáltatásra jellemző, amely feltételeknek minden esetben érvényesülnie kell?

Milyen feltételrendszer és rendszerelemek határoznak meg egy képző intézményt, illetve milyen paraméterek érvényesülése kell a sikeres képzésmegvalósításhoz?

Munkacsoportunk a kérdést az alábbi hat paraméter/terület, illetve az adott paraméterrel szemben támasztható követelmények azonosításával látja megválaszolhatónak:

- Személyi feltételek
- Infrastruktúra, tárgyi feltételek
- Képzési program, képzési tartalom, tananyag (know how)
- Képzésszervezés
- Tartalomfejlesztés
- Tájékoztatás, nyilvánosság

A felnőttképzési tevékenység megvalósulásának gyakorlata azt mutatja, hogy ezekkel a paraméterekkel kevés intézmény rendelkezik együttesen olyan szinten, amely a felnőttképzés minőségét megalapozza. Jellemzőbb az együttműködésekre alapuló megvalósítás. Egy szervezet szervezi a képzést, amit egy másik szervezet infrastruktúráján megvalósít, valakitől vásárolt, átvett képzési program alapján, a megvalósítóhoz különböző módon kötődő oktatók bevonásával stb. Ha viszont az életszerűségben ezek az elemek önálló életet élnek, elképzelhető egy olyan szabályozási rendszer, ahol ezek az elemek önállóan vizsgáltak.

Többszintű szabályozás lehetséges szintjei

A fentiekben bemutatuk a felnőttképzés sokszínűségét adó szempontrendszert, és annak igényét is, hogy a szabályozásnak ezt a sokszínűséget szolgálnia kell. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a szabályozás nem érhet el olyan, részletezettséget, hogy a bonyolultság elkerülése mellett minden egyes jelenségre önálló választ adjon. Bizonyosan szükséges a képzési jellegek közös jellemzőit egybe fogni, s a szabályozást ezen közös jellemzők mentén megalkotni. Az előzőekben már felvetett rendszeralkotás tartalmi megközelítése akár alkalmas is lehet ezeknek a közös jellemzőknek a kifejezésére. Ennek alapján ötszintű szabályozási, elsődlegesen a képzési tevékenység besorolásán alapuló modellel vélhetően, a felnőttképzés gyakorlatától nem elidegenedve meg lehet teremteni a felnőttképzésnek új keretet adó kritériumrendszert, az alábbiak szerint:

1. OKJ-ban szereplő képzés megvalósítása, akár finanszírozott, akár nem
2. Államilag finanszírozott OKJ-n kívüli szakmai képzés
3. Államilag finanszírozott kulcskompetencia-fejlesztés
4. Államilag nem finanszírozott OKJ-n kívüli szakmai képzés
5. Államilag nem finanszírozott kulcskompetencia-fejlesztés

Ezekhez a besorolási szintekhez pl. a következő, a minősítési követelmények közös alapot jelentő tartalmi tagolásának kialakítása lehetséges:

3-5. szabályozási szinten, az OKJ-n kívüli szakmai képzés és kulcskompetencia-fejlesztés területén külön értelmezve

- Személyi feltétel (szabályozható, hogy mely esetben elvárt a foglalkoztatásra irányuló jogviszony)
- Képzési program, képzési tartalom, tananyag (know how)
- Képzésszervezés
- Tájékoztatás, nyilvánosság

1-2. szabályozási szinten

- Infrastruktúra (elvárható a saját kezelés)
- Tartalomfejlesztés

A felnőttképzési akkreditáció újraértelmezésének fontossága

Jelenleg a felnőttképzési akkreditáció két rendszerelemre, az intézményi és a programakkreditációra épül fel. A gyakorlati tapasztalat szerint egyik akkreditációs rendszerelem sem igazán tölti be a szerepét, a felnőttképzést folytató intézmények számára meghatározott követelmények – különösen az intézményi akkreditáció vonatkozásában – egyaránt felülvizsgálatra szorulnak.

A szabályozásnak a képzést meghatározó hat területre való kialakítása alapján kidolgozható egy olyan akkreditációs rendszer, ahol ezek az elemek önállóan vizsgáltak. Ilyen alapon létrejöhetnek akkreditált képzőhelyek. Olyanok, akik maguk nem folytatnak képzést, de az infrastruktúra alkalmas a képzésmegvalósításra. Létrejöhetnek akkreditált szakmai fejlesztő műhelyek, amelyek kifejezetten a képzést szolgáló magas szintű tartalomfejlesztést végzik. Ez az elv nem csak az életszerűséget szolgálná, hanem alkalmas lenne a többszintű szabályozás

kialakítására. Az egyes szabályozási szinteken egyértelműen meghatározható, mely paraméterek érvényesülése indokolt akkreditált szinten, természetesen átgondolt követelmények mentén. Például előírható, hogy OKJ-s képzés csak olyan képzési keretben valósítható meg, ahol a megvalósítás minden eleme – esetleg a tartalomfejlesztés kivételével – akkreditált. Ugyanakkor egy kulcskompetencia-fejlesztés esetén elképzelhető, hogy elegendő a know how és a személyi feltétel akkreditált minősége ahhoz, hogy akár államilag finanszírozott megvalósításhoz is kellő garanciát nyújtson.

A program-akkreditáció területében biztosítani kell a szakmai megalapozottság és a rugalmasság együttes érvényesítését, differenciál-specifikumok (rögzített tartalmak és megengedett változók) bevezetésével.

Kiemelten fontos, hogy önmagában az akkreditáció nem elegendő. Az akkreditáció mellett fontos a szerződéses kötelezettségek jelen logikának megfelelő tudatos és következetes, nem csak az adminisztrációra irányuló számonkérése. Az akkreditáció ebben az esetben egy előminősítés, amely azonban nem váltja ki a szerződéses követelményállítást és ellenőrzést. Akár az is elvárható, hogy aki – meghatározott mértékben vagy területen – alulteljesít a szerződéses kapcsolatban, abban az esetben az akkreditációs legyen elveszíthető.

A többszintű szabályozási modell részletes kidolgozásának lehetősége

Az alábbi táblázat strukturáltan mutatja be a szabályozási területeket. Minden egyes rovat tartalmi, a szabályozási elvárásokat meghatározó feltöltésével kidolgozható egy olyan rendszer, amely a képzések sokszínűségét szolgálja. A bemutatott példában, számos képzés sajátosságához igazodva külön szerepel az elméleti képzőhely és a gyakorlati képzőhely, mint infrastrukturális elem.

	Személyi feltételek	Elméleti képzőhely tárgyi feltételei	Gyakorlati képzőhely tárgyi feltételei	Know how	Képzésszervezés	Tartalomfejlesztés	Tájékoztatás, nyilvánosság
1. OKJ-s képzések	X	X	X	X	X		X
2. Államilag finanszírozott, munkaköri tevékenységre felkészítő képzés							
3. Államilag finanszírozott kulcskompetencia fejlesztés							
4. Államilag nem finanszírozott, munkaköri tevékenységre felkészítő képzés							
5. Államilag nem finanszírozott kulcskompetencia							

	Személyi feltételek	Elméleti képzőhely tárgyi feltételei	Gyakorlati képzőhely tárgyi feltételei	Know how	Képesszervezés	Tartalomfejlesztés	Tájékoztatás, nyilvánosság
fejlesztés							

Példa a szabályozás kibontására

OKJ-s képzés személyi feltételével szemben támasztható követelmény meghatározható a következő módon:

- Oktatói adatbázisba kerülés (szakmai szűrő), amelynek feltétele
  - Szakmánként (rész-szakképesítés szintjére lebontva, ha kell) meghatározott iskolai végzettség és/vagy x év szakmai gyakorlat
  - tudásigazolás (amit tanít)
  - felnőttképzési „végzettség”, amely lehetséges akkreditált, ellenőrzött körülmények között megvalósuló, legalább 50 legfeljebb 200 órás gyakorlatorientált módszertani képzés

Javaslatok

1. Munkadokumentumunkat azzal a céllal dolgoztuk ki, hogy alapja lehessen egy széles körű szakmai, társadalmi, igazgatási egyeztetésnek, Ennek megfelelően kiemelten fontosnak tartjuk olyan fórumok létrehozását, ahol a javasolt tartalmak egyeztethetők más szakmai szereplőkkel, szervezetekkel. Ebben Egyesületünk kezdeményező szerepet vállal.
2. A felnőttképzésre vonatkozó szabályozást teljesen új alapokon kell létrehozni, mert jelenlegi szabályozási rendszer módosításával már nem lehet koherens, minden érintett számára megfelelő szabályozási rendszert kialakítani.
3. Az új szabályozó rendszer bevezetése csak átmeneti rendelkezésekkel lehetséges, hiszen a képző szervezetek jelentős része – különösen az akkreditációs döntések során – hosszú távú elköteleződést tett és hosszú távú tervezési szempontok alapján építette ki jelenlegi működési rendszerét.